



Handläggare
Joakim Olsson
Telefon: 08-50819207

Till
Farsta stadsdelsnämnd
2025-05-22

Reviderade riktlinjer för handläggning av försöks-, tränings- och Bostad Först-lägenheter, KS 2024/1

Svar på remiss från kommunstyrelsen

Förvaltningens förslag till beslut

Stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen av förslag till reviderade riktlinjer för handläggning av försöks-, tränings- och Bostad Först-lägenheter.

Sammanfattning

De reviderade riktlinjerna ger anvisningar för utredning, bedömning och beslut om bistånd enligt Socialtjänstlagen (SoL) till försöks-, tränings- och Bostad Först-lägenheter. De beskriver även hur socialtjänsten ska agera som hyresvärd. Under arbetet har socialförvaltningen sett behov av samverkansrutiner som inte omfattas av riktlinjerna, och föreslår därför att socialnämnden uppdrar åt förvaltningen att inleda dialog med bostadsbolag och stadsdelsnämnder om en gemensam rutin för praktisk hantering.

Bakgrund

Stockholms stads riktlinjer för försöks- och träningslägenheter (FoT), antagna av kommunfullmäktige 2011 och uppdaterade 2014, syftar till att säkerställa rättssäkerhet och likabehandling samt ge stöd till handläggare och chefer. Socialförvaltningen ser behov av att revidera riktlinjerna utifrån JO-beslut, förändringar i socialtjänstens roll som hyresvärd, och för att modernisera språk och arbetssätt. Även Bostadsförmedlingens förändrade roll och lagändringar i jordabalken 2024, som påverkar socialtjänstens ansvar vid bristande skötsamhet, har bidragit till behovet av uppdatering.

Kommunstyrelsen har remitterat förslaget till ett antal instanser, bland annat alla stadsdelsnämnder, för yttrande senast den 29 april.

Remissen i sammanfattning

De reviderade riktlinjerna ger anvisningar för hur socialtjänsten ska utreda, bedöma och besluta om bistånd till försöks-, tränings- och Bostad Först-lägenheter enligt SoL, samt hur man agerar som hyresvärd för dessa bostadssociala kontrakt. Det tydliggörs att biståndsbeslut och hyresförhållande är två separata processer och behandlas i olika delar av riktlinjerna.

Bistånd till bostadsanskaffning enligt SoL

Det finns ingen generell rätt till bostad via SoL, men bistånd kan ges utifrån behov. Riktlinjerna reglerar följande:

Bistånd till permanent bostadsanskaffning:

- Försökslägenhet
- Bostad Först-lägenhet

Bistånd till tillfällig bostadsanskaffning:

- Träningslägenhet.

Försöks- och Bostad Först-lägenhet (permanent) beviljas som tidsbegränsade andrahandskontrakt med mål att övergå till förstahandskontrakt. Målgruppen är personer med långvariga svårigheter av missbruk och/eller psykisk ohälsa. Biståndet ges för att uppnå skälig levnadsnivå och kräver att personen inte klarar eget boende utan omfattande stöd.

Skilnader mot tidigare:

Begreppet "allvarliga sociala problem" tas bort för tydlighet och rättssäkerhet. Villkor som drogfrihet eller överenskommelser tas bort eftersom bistånd inte får villkoras. Riktlinjerna ger vägledning för hur beslut kan omprövas och kopplas till hyresavtal.

Träningslägenhet (tillfällig) ges som tidsbegränsat andrahandskontrakt utan möjlighet till förstahandskontrakt. Avser tillfälligt stöd för skälig levnadsnivå eller förberedelse för eget boende. Målgruppen är personer som behöver omfattande stöd för att klara eget boende.

Skilnader mot tidigare:

Klargör att den som bedöms ha rätt till permanent lösning ska få det direkt, utan krav på träningslägenhet först. Betonar flexibel användning av träningslägenheter, inte som del av "boendetrappa". Kan ges som del i stöd- eller vårdkedja, till exempel för våldsutsatta personer eller efter institutions-/kriminalvård.

För att få bistånd till bostad krävs behov av stöd kopplat till förmågan att klara boendet. Alla bostadssociala kontrakt ska

kombineras med personligt boendestöd, vilket förtydligas i riktlinjerna.

Avgränsningar

Personer aktuella inom avhopparverksamhet på grund av gängkriminalitet omfattas inte av dessa insatser. Deras behov ska tillgodoses genom andra insatser, exempelvis skydd och stöd via just avhopparprogram.

Socialtjänsten som hyresvärd

Vid beslut om bostadssocialt kontrakt tecknas hyresavtal mellan individ och socialtjänst. Riktlinjerna förtydligar socialtjänstens roll som hyresvärd, inklusive vad som gäller enligt hyreslagen exempelvis kan socialtjänsten inte kräva att hyresgästen är drogfri. Åtgärder kan dock vidtas om hyresgästen stör omgivningen eller använder bostaden för brott.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom avdelningen för individ- och familjeomsorg.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen är positiv till de nya riktlinjerna, som anses vara genomarbetade och tydligare än tidigare. Dock önskas vissa förtydliganden och justeringar.

Kontaktperson:

Förvaltningen föreslår att även bostadsbolagen ska ha utsedda kontaktpersoner för att underlätta samarbetet, då hanteringen skiljer sig mellan bolagen.

Stort stödbehov:

Det bör förtydligas vad "stort stödbehov" i riktlinjerna innebär i praktiken, då tolkningar kan variera mellan verksamheter. Förvaltningen anser att ett års boendetid innan kontraktövertagande är för kort för att uppnå boendestabilitet, och föreslår att förebyggande insatser bör införas. En rutin för samarbete och förberedelse mellan stadsdelar inför kontraktövertagande samt uppföljning av stödbehov efter övertagande föreslås.

Krisplan:

Förvaltningen anser att begreppet "krisplan" bör övervägas då det kan förväxlas med regionens användning av termen. "Åtgärdsplan" föreslås som alternativ.

Barnets rättigheter:

Förvaltningen önskar tydlighet kring vad som anses vara skälig

bostadsstorlek och rimliga avstånd till förskola/skola, särskilt i relation till målgruppen våldsutsatta.

Våldsutsatta:

Förvaltningen efterlyser klarhet kring om våldsutsatta endast kan få träningslägenhet eller även försökslägenhet, samt saknar en skrivning om bedömning av säkra områden.

Funktionsnedsättning:

Förvaltningen påpekar att riktlinjerna inte tydligt inkluderar personer med funktionsnedsättning, vilket är ett behov enligt stadens budgetförslag om fler självständiga boenden, exempelvis genom försöks- och träningslägenheter, för personer på servicebostad. Riktlinjerna bör ge bättre stöd för hur detta ska genomföras. Begrepp som "boendekarriär" och "boendetrappa" saknas, vilket gör att riktlinjerna inte ger ett tydligt stöd för hur uppdraget i budgeten ska genomföras.

Fördelning av FoT-lägenheter:

Majoriteten av stadens FoT-lägenheter finns idag i Farsta och där merparten är i Hökarängen. Förvaltningen föreslår därför att riktlinjerna ska ge vägledning om hur FoT-lägenheter fördelas mer rättvist över staden. Detta är en del av strävan att skapa en mer jämlik stad, där alla stockholmare oavsett bostadsområde ska ha lika förutsättningar. Stockholm ska vara en stad som håller samman, där klasskillnader och segregation minskar. För att säkerställa en rättvis fördelning kan det också vara nödvändigt att justera riktlinjer för ekonomiskt bistånd, så att det blir lättare att uppnå en jämnare fördelning av FoT-lägenheter.

Att minska skillnader och förbättra livsvillkoren för alla stockholmare är grundläggande för stadens framtid. Staden ska ge varje stockholmare de bästa förutsättningarna att känna trygghet, ha framtidstro och utvecklas i vardagen, oavsett var i staden man bor. Öppenhet, jämställdhet och jämlikhet är prioriterade frågor, och detta arbete är en viktig del av att skapa en mer sammanhållen stad där alla har samma möjligheter.

Analys mänskliga rättigheter

Socialnämnden har sedan 2004 kartlagt hemlöshet, och i september 2022 rapporterades att 804 kvinnor, 32 procent, var hemlösa, medan män utgjorde majoriteten. Statistik för bostadsinsatser i slutet av 2023 visade på könsfördelningen: 30 procent kvinnor i försökslägenheter, 36 procent i träningslägenheter, och 89 procent kvinnor i jourlägenheter, som främst används för våldsutsatta och barnfamiljer. Könsfördelningen visar att kvinnor är en betydande del av de hemlösa, särskilt i akuta situationer som jourlägenheter,

som ofta rymmer våldsutsatta och barnfamiljer. Den stabila könsfördelningen över tid tyder på att socialtjänsten har identifierat könsspecifika behov och insatser, men det finns fortfarande en överrepresentation av män i mer långsiktiga lösningar.

Barnrättsperspektiv

Biståndsbedömning för bostadsanskaffning utgår från den vuxnes behov, även om denne har barn. Barn är inte biståndssökande och omfattas inte direkt av beslutet, men socialtjänsten måste alltid beakta barnets bästa. Det kan innebära att bostaden är anpassad för barnets behov och att området har närhet till förskola, skola och fritidsaktiviteter.

Miljö- och klimatkonsekvenser Förvaltningen anser att de reviderade riktlinjerna inte innebär några betydande miljö- och klimatkonsekvenser.

Förvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som svar på remissen.

Fredrik Karlsson
Tillförordnad stadsdelsdirektör
Farsta stadsdelsförvaltning

Therése Gran
Avdelningschef
Farsta stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Reviderade riktlinjer
2. Tjänsteutlåtande socialförvaltningen

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Fredrik Karlsson, T.f. Stadsdelsdirektör	2025-03-31
Therése Gran, Avdelningschef	2025-03-31